

- Elmas Deniz,
“Yazsız Yıl”, Pilot
Burak Delier,
“Kendini Bar Zanneden Dergi”, Lokal
Selim Birsel,
“Bahçe Bakım Sanatı”, Riverrun
Süleyman Saim Tekcan,
“Döngüsel Seyir”, Tophane-i Amire
Ayşe Erkmen,
“Kıprasım Ripple”, Dirimart**

SÜREYYA EVREN, “SOĞUK SOĞUK SERGİ GEZMEK” BAŞLIKLI DİZİSİNİN İLKİNDE BEŞ SANATÇININ SOLO SERGİLERİNI YORUMLADI.

SÜREYYA EVREN

Fotoğraflar: Sanatçıların ve galerilerin izniyle

Yazsız Yıl Olmaz Olsun

Elmas Deniz'in sergisi¹ mikro-retrospektif gibi geliyor bana ilk başta. Deniz'in farklı eğilimlerinin, meraklılarının, didiklemelerinin her birinden birer örnek, her bir kanala açılan birer set gibi görünüyor işler gözüme. Sözelimi doğada çözülebilir Marks and Spencer poşeti ile doğada çözülemeyen sert plastik poşetten oluşan *Hata 1* ve *Hata 2*'nin ardından baraj gölünde bir Sümerbank poşeti ve *Mutlu Koleksiyon* adlı çöpe atılamayan ambalajlar yüzüyor, Karga işlerinin arasında bir panter var, Sri Lanka ağaçlarının arasında İsveç ağaçları, soğak köpeğine sarılma sahnelerinin arasında eve gelmiş icra mektupları, lüks malların reklamlarından irrit olmaların arasında yoksulluğa düşme korkusu işleri.

Gene de, bu çok kanallılığa karşın, mekândaki konumunun da bel-

ki etkisiyle belki içeriğinin etkisiyle *Görülmek İçin Yapılmış* videosu dikkati kendine toplayıyor. Bu işin imgelemini anlatırken bir yerde “şampuan reklamları, şelaleler, kadınlar...”² demiş Deniz. Bu imgeyi akılda tutarak bakıyorum *Görülmek İçin Yapılmış*'a. “Satılan mal ne kadar lüks ise fantezi ile özellikle de doğadan referansını alan bir fantezi ile allanıp pullanarak satılma olasılığı o kadar yükseliyor”³ da demiş. Bu arada tabii işin parodileştirdiği lüks tüketim dili tam da sanat satılırken kullanılan dil. “Beni al” diyor iş. “Çok güzelim.” Ve giderek, “şelaleleri de al, kadınları da al, şampuanları da al, poşetleri de doğaya bırak, bırak kendini.” Hoş, şampuan pek lüks tüketim sayılmaz herhalde. Yoksulluk korkusu işlerini geri anımsıyorum. Şampuan bile alamayacak duruma düşme korkusu gibi geliyor

bana bir an. Yukarıdan (düsemdeki) güzellikin içine düşme tepe taklak ihmali.

Ekilmek için yapılmış tohum ekiliyor, doğada çözünsün diye yapılmış poşet çözünmüyor, görülmek için yapılmış fantezi de görülemiyor çünkü fazla yakınında, fazla içindedir – her şeyden önce bir sanat galerisindesin.

Görülmek İçin Yapılmış'a daha da gösterişli bir sergilendirme hayal ediyorum. İyice görünememesi için daha da görünürlüğe kılınması – daha da göze sokulması – ideal olacak gibi.

Satılmaz Eser adlı işin gerçekten satın alınamaz olup olmadığını merak ediyor ama soramıyorum. Sanat eseri haline getirerek satılmaz tohumu satılabilir (ama daha da ekilemez) mı kıldı Deniz, yoksa satılmaz tohumu satılmaz sanat eseri olarak dondurdu

Elmas Deniz,
"Yazsız Yıl" sergisinden görüntüler,
Pilot Galeri, 8 Şubat-17 Mart 2018.
Fotoğraflar: Ridvan Bayrakoğlu

ve arşivledi mi diye kararsız kaldığım için.

Fil dışkısından kâğıda yazılmış sokak köpekleriyle yerlerde sürünen anlarına eşlik eden uluslararası bitki taşıma regülasyonları metinlerini yan yana getiren *Uçan Bitkiler, Köpekler ve Filler* de bir odak elbet. Sri Lanka'dan yurtdışına çıkan bitkiler ve dahası bütün ülkeye geçen, geçmiş, gelecektek bitkiler insandan insana geçen, geçmiş, gelecek gerçek duyguları temsil edebilmek için sokak köpekle-rine en sefil, pis, rezil oldukları anda sarılabilme, sarılmak, köpeklerle birlikte dibe vurmak hikâyeleriyle yan yana getirilmişler galiba. İtiraf alanı açma var ama saklama, gömme de var. İlk düşündürüdü, en dip anlara dair anlatıların dahi, bir anlatı formuna sahip olmaları dolayısıyla, her imgede baskısı hissedilen reklam ve fazlaya dair düşlem dili dolayısıyla, sonuçta bütün alışveriş mümkün kılan ortamlar, auralar ve işleyişler dolayısıyla, anlatıcıdan dinleyene geçerken sıkı regülasyonlara tabi tutulduğu. Ve regülasyonlara dönük bir itiraz, burada bir delik açma arzusu görüyorum. Fil

dışkısından kâğıtlı geçmek, köpekle geçmek, portresinden mekâni dikizleyen kargaya geçmek istenen faz bu itirazın fazı sanki. Köpeğe sarılma hikâyelerinin ondan bize geçerken ne sıkı regülasyonlara tabi tutulduğunun ibretlik hikâyesi gibi okuyorum bitki regülasyonu metinlerini. İnsanın yazmayı gelir. En azından o an için. Durası. Öte yandan, tam bir yüzleşmeden de kaçınma şansı doğuyor bu engel sayesinde. Kendi portresinin yapılması siparişi veren kargaların zerafeti pek de umursamayan bakışı überimizdeyken, geri geri çıkmalıydim aslında sergiden.

Kendini Dergi Zanneden Sergi

Burak Delier'in yeni sergisi⁴ bir dergi formunda, dergisi de bar.

Bu sergi-dergi-bar en eski avant-gard önceliği soyut laflardan arındırıp bugünkü gündelik yaşama uyarlamayı deniyor: Sanat ile hayatı birleştirmeyi.

Biraz bilgelik arayışı da ekleniyor – felsefe ile hayatı birleştirmeye. Ve buna yaşamak için başka iş yapan sanatçının acısı, öfkesi, yası, başetme biçimleri ile yaşamak için işini yapma alanını bulmaya devam edebileceğine konusunda son derece kaygılı pek çok meslekten Türkiyeli insanın devam etmek için yol arama çabaları da ekleniyor.

"Kendini Bar Zanneden Dergi" dergi çıkarmak, söz söylemek, bir şeyler tartışmak, konuşmak, müdahele etmek isterken kendini bu solukların dışında bulmuş, hayatı kalmak için başka şeyler yapmak durumunda kalmış insanlara söz söyleme formu olarak dergiyi 'taşıyor'.

Mekân, Lokal, küçük. Niş bir rock bar havasında. Eski bir Beyoğlu apartmanının dar merdivenle çıkan köhne üst katı. Bu köşe bucak tadi Beyoğlu'nun alternatif kültürün kalbi olduğu günlerden kalma gibi.

Derginin bara taşınması derginin sayfalardan taşması da demek – duvarlarda karanlık ışıklı yazı olarak dönmesi, barın menüsüne girmesi, erişilmemek pek de beklemeyip bara dahil olması demek. Dergideki metinlerin okunması bir şey, ve de ilk sayı OHAL ve akademiler üzerine okunuşu tartışmalar içeriyor. Ama karanlık yazı okumak konforlu bir okuma hareketi değil, mesele metin olmaktan çok ki bir köşede elinde bir anlığını kaldırıp karanlık ışıklarla baktığında. Metin daha çok bir jest gibi. Gözucuya takip edilebilir. Metinlerde ne yazdığını bağımsız olarak (veya en azından salt ona bağlı olmaksızın) verdiği bir his

vardı. Otonomi icat edilince, bir anlık da olsa, herkes kendi iradesiyle orada oluyor, ve oradagli birlikte yoğurma atölyesi tadında bir proje ortaya çıkarıyor. Herkesin oraya gelebilmesini, merdivenleri tırmanabilmesini sağlıyor.

Derginin neden dört sayı olduğunu merak ediyorum. O kadar çok söyleyecek söz olunca belki de dergi bardan ve durumdan hafiften kopabilir gibi geliyor. Kendini bar zanneden dergi dergi olduğunu hatırladiya dönmüş? Kim bılır, belki de tersi olur, dergi çıktıktan sonra siner. En iyisi bunu bir içki eşliğinde konuşalım...

İçinde melankoliye de yer olan bir otonomi bu üstelik. Fıstığını atıp tutarak karşısındaki duymaya çalışırsun. Belki de kimse seni anlamıyor.

Veya anlaşılmaya değer bir şey henüz söyleyemedin. Neredeyse kendi kendine destek olmak için bir bar-dergi menü ismarladın (bir + çerez + dergi den oluşan menü). Loş ortamda dergiyi söyle bir karıştırıyor, kendinle ilgili yeni bir şey keşfedin. Bar biraz da oraya atılmış insanlarca kurulmuştu belki, ve oraya atılan müşterileri

Burak Delier
"Barbergi: Kendini Bar Zanneden Dergi"
sergisinden, Lokal, 16 Mart-16 Kasım 2018.
Fotoğraf: Burak Delier

Bakışsız Bahçe

Riverrun'daki sığınak çağrımlı "Bunker" sergileme alanını bahçe-leştirmiş Selim Birsel⁵, ama mekânın ruhunu tersine çevirerek değil içine yerleserek, "mimari çevre"ye uyumlu, bunkerize bir bahçe vererek. Çiçek açan bir yer değil de kapanan, kapanmış, izole bir yerde iç düzenlemelerle nefes bulmak söz konusu.

Birsel'in bahçesi terk edilmiş başka yerlerin, başka nesnelerin fotoğraflarını kapsıyor duvarlarda. Başbos bir koltuk, unutulmuş bir sandalye, kendi acısına yoğunlaşmış köşe bu-cak. Ufak, sert noktalarda küçük, sert

nesneler. Terk edilmiş olduğunu tam da fark edemeyen, bizim ahlanarak fakat saygıyla da baktığımız.

Yaşamak için yapılmış ama ya-şam tarafından terk edilmiş yapılar gibi. Garip ama politik bir his veriyor bana bu terk edilmiş anlar dizi-si: Yaşamak için yapılmış ama şimdi küflü küflü yayılıp pas seyreden bir ülkeden, yaşamak için yapılmış ama şimdi yaşamaktan adım adım kayan bireylerden, kurumlardan, ilkelerden açıyor sanki bahsi. Ve onları yan yana getirişi biraz bahçeyi çitlemek gibi de. Kendi kendimizi eyleyeceğimiz oyuncul, bakıma açık, yaratıcı bile

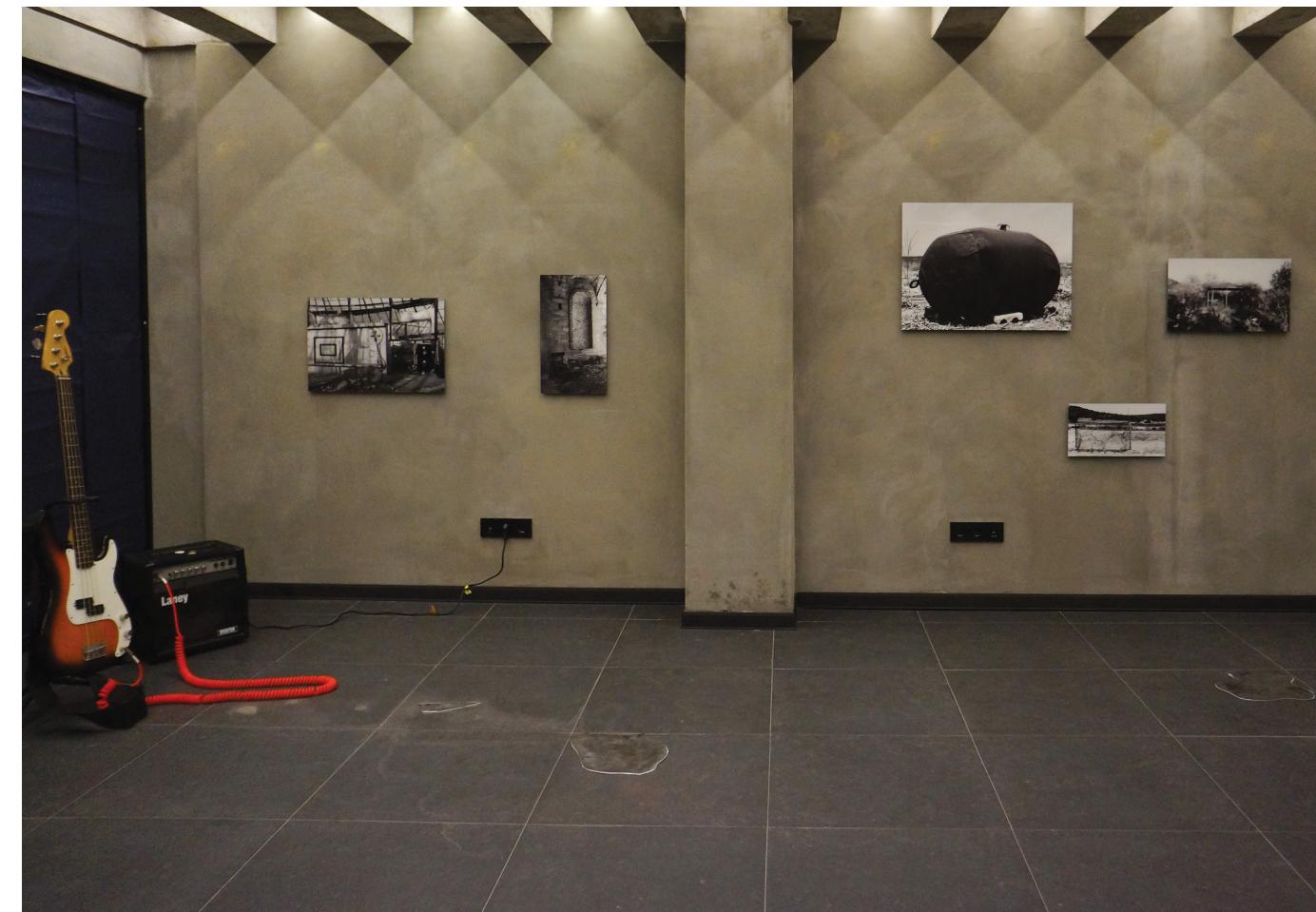
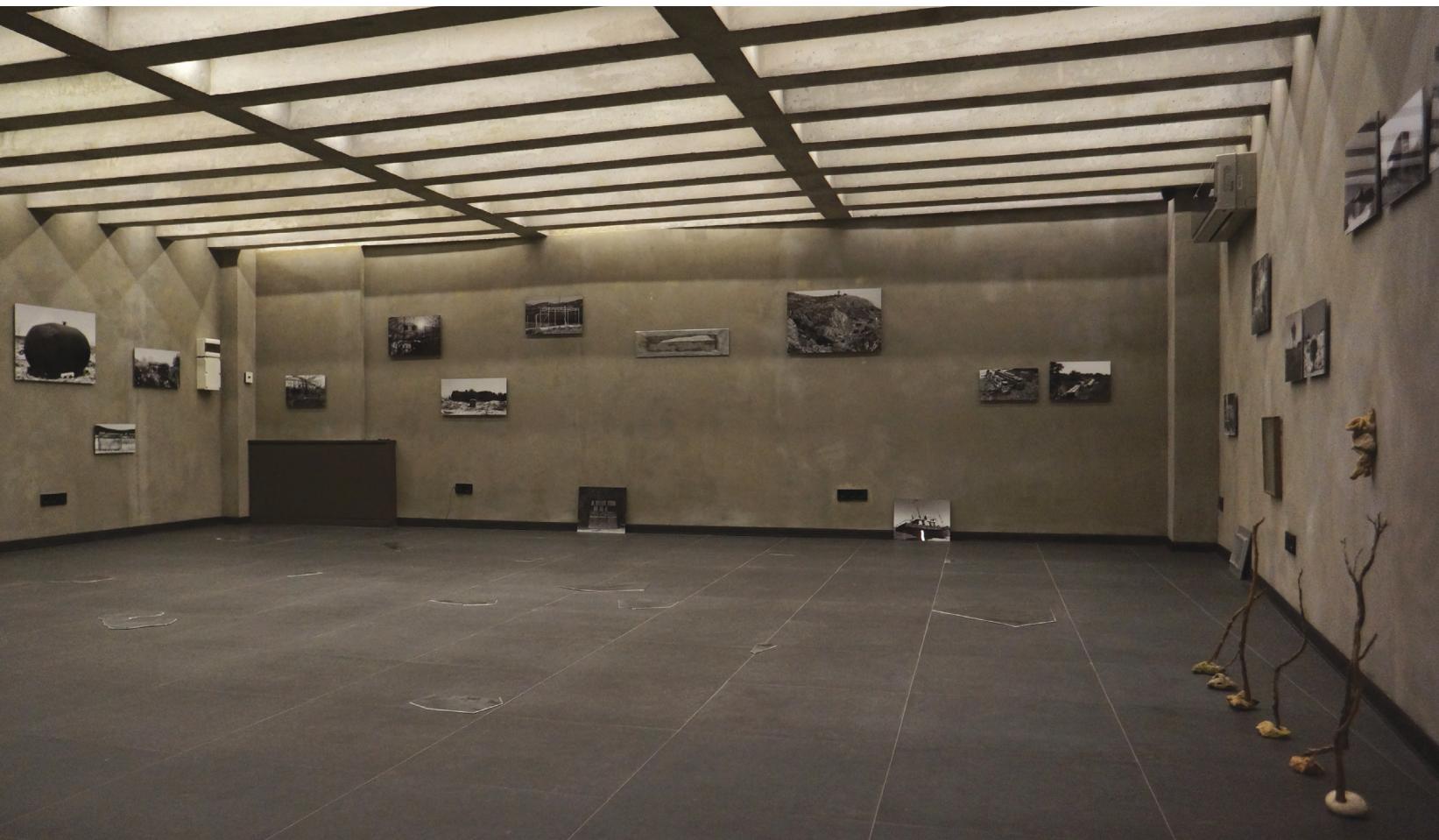
olabileceğimiz bir alanın (bahçenin) yalıtılmışlıklarla, yaşamsızlaştırılmışlıklarla çitlenmesi gibi. Eğlenceli bulmak zor.

Bunu böyle düşününce izleyici-lerin dilerlerse müzik yapabilecekleri söylenen gitari ele almak, veya tebe-şiri alıp karatahtaya sözler dökmek, ya da yerdeki bahçe adalarını yeniden düzenleyerek mekâna keyif katmak kim ister ki... Mazeret de olabilir, za-ten normalde etkileşimli hiçbir eserle tekilsizce etkileşemiyorum. Bu kez suç bende değil, mazeretim var. 'İstediğin kadar çığlık at seni bu-rada kimse duymaz' derler ya filmlerde caniler, biraz o anlamda bu gitar: İstediğin gibi çal seni kimse duymaya-cak, sesin çiti aşmayıacak.

Ancak üst kattaki topaçlarla oy-nanabiliyor – tabii topaç çevirebili-yorsanız. Çeviremiyorsanız gene çitte takılıp kahyorsunuz.

Bir kâsede duran renk renk to-paçların hemen yanında, zeminde-ki camî karartma kâğıdıyla kaplamış Selim Birsel –bana Riverrun'daki o cam zeminler yakındaki Tophane-i Amire'ye, oradaki cam zeminlere gönderme gibi geliyordu ve Birsel'in o göndermeyi de kapattığını, mekâni iyice yalıttığını düşündürdü.

Selim Birsel,
"Bahçe Bakımı Sanatı"
sergisinden görüntüler.
Riverrun, 1 Mart - 21 Nisan, 2018.
Fotoğraflar: Selim Birsel

Döngüsel Açı

Tophane-i Amire demişken, kara yorum Tophane-i Amire'deki Süleyman Saim Tekcan sergisinde⁶ de peşimi bırakmıyor. Büyük bir sergi, çok iş var, farklı dönemler var, zaten mekân da devasa ve kendi belleğiyle orada; ısrarlar, versiyonlar, farklı malzemelerde farklı anlarda tekrar tekrar denenen formlar arasında dönüp durmak değil de durup bakmak istiyor insan. Durup bakınca bana tarihten seçip aldığı ve çalıştığı formlar acı ile yüklü gibi geliyor, hatta, en eski zamanlardan otantik bir işkence aletini alıp hayatı vurmuş gibi. Atlar serisi atların tutsaklısı bitmediği için sürükçe sürüyormuş, acı sürdürdüğü için

formlar da sürüyormuş diye düşüneniyorum. Acının başladığı işi merak ediyorum haliyle, böyle bir süreklikli varsayar varsaymaz. En yalın yerlerde arıyorum. Ama bulduğumu düşünmek güç. Vazgeçiyorum. İşkenceye direnmekten vazgeçmek gibi. "Döngüsel Seyir"e tekrar dönmemiyim hissi veriyor.

Süleyman Saim Tekcan, "Döngüsel Seyir" sergisinden görüntüler, kuratör Dilek Karaaziz Şener, Tophane-i Amire, 3–30 Mart 2018.
Fotoğraflar: Engin Gerçek

Kıraşmayın

Birsel'in sergisinden kaydığım diğer sergiye mahallede değil belkete bir sıçrama ile varıyorum. Biraz geriye gidiyorum, Ayşe Erkmen'in Dirimart'taki "Kıraşım Ripple" sergisini⁷ hatırlıyorum. Neden? Mekânlı uyum sağlama biçimimi yüzünden galiba.

Erkmen "Kıraşım Ripple" da galerinin planını alıp eğilip bükülebilen heykellere çevirmiş ve bir showroom'a tıkitırtımsız kendi deyişyle.⁸ Birsel'in bahçesindeki izleyicinin düzeniyle oynamasına açık yer öğeleri düşündürdü Erkmen'in heykelleşmiş planlarını. Bir de, elbet,

mekâna mekânın içinden konuşarak uyum sağlama tavrı.

"Kıraşım Ripple" birkaç açıdan müthişti: Öncelikle galeri duvarlarındaki alçıpanları söküp acımasız bir derebeyinin flamasi gibi tavanlara asması, derisini soyması mekânın, oradaki işkenceyi sahiplenme hem kente dair hem de sanatın kendi işleyişlerine dair çok ufuk açıyordu; sonra galeri planını galerinin eline istediği arzu nesneleri formunda vermesi ve bizim izleyici olarak bunlardan hoşlanmamız gerçekten de; ve son olarak Dolapdere'de, galeri mekânının caddesinde bulunan dükkân isimlerinin

bir frekansa kodlanması (kodu insan kulağıyla bugün de yarın da çözülemeyecek şekilde), isimlerin, isimlere sakh kaderlerin de işkenceden geçirilmesi, deformé edilmesi, viz gelip viz gitmesi izleyiciye fenaydı.

Bir de, yaratığı ortamın haşmetinden hoşlanmış olmama ne demeli! Erdem olmayan hazırlar aradan zaman geçse de kıraşıyor...

Ayşe Erkmen, "Kıraşım Ripple" sergisinden görüntüler. Dirimart, 6 Nisan-14 Mayıs 2017. Fotoğraflar: İşık Kaya

NOTLAR

1 Elmas Deniz, "Yazsız Yıl", Pilot Galeri, 8 Şubat-17 Mart 2018.

2 Elmas Deniz, "Elmas Deniz ile Kişisel Sergisi Yazsız Yıl Üzerine", söyleşen İpek Yeğinsu, *Sanat Online*, 12 Mart 2018. <http://sanatonline.net/guncel-sanat/elmas-deniz-yazsiz-yil> (erişim 31 Mart 2018).

3 Yeğinsu, Agy. Tam ifade: "Bir de reklamları araştırırken şunu fark ettim; ürün insanların gerçekten ihtiyaç duyduğu bir ürünse, reklamı gerçek hayatı daha yakın bir durumu konu ediniyor. Fakat lüks tüketim ürünüse tamamen fantaziye yönüyor; artık ürünün kendisinden öte bir şey satıyor olması gerekiyor."

4 Aslında projesi: Burak Delier, Bardergi: "Kendini Bar Zanneden Dergi", 16 Mart-16 Kasım 2018. (Dört sayı çıkması öngörülen dergi iki aylık olduğundan 'bar açık kalabilirse' son sayının çıkacağı tarih bu, 16 Kasım.) Bkz. <http://www.kendinibarzannedendergi.org> (erişim 1 Nisan 2018). Bardergi işleri: Taylan

Kesenbilici, Emre Tansu Keten, Eylem Akçay, Burak Delier.

5 Selim Birsel, "Bahçe Bakım Sanatı", Rivevrun, 1 Mart-21 Nisan 2018.

6 Süleyman Saim Tekcan, "Döngüsel Seyir", kuratör Dilek Karaaziz Şener, Tophane-i Amire, 3-30 Mart 2018.

7 Ayşe Erkmen, "Kıraşım Ripple", Dirimart Dolapdere, 5 Nisan-14 Mayıs 2017.

8 Şu güzel söyleşide mesela: Ayşe Erkmen, "Geçici Mekânlar, Perde Arkasındaki sesler", söyleşen Elvin Vural, *Unlimited*, 15 Ekim 2015 (bu tarih internet sitesinde bir hata yapıldığını düşündürüyor gerçi, serginin tarihi 2017 olduğu için). <https://www.unlimiteddrag.com/single-post/gecici-mekanlar-perde-arkasindaki-sesler> (erişim 1 Nisan 2018).